

Yttrande om samråd, Vattenmyndigheten Södra Östersjön

Härmed skickar vi ett gemensamt yttrande från styrelserna i Hagbyåns-Halltorpsåns Vattenråd, Ljungbyåns vattenråd och Norra Møre vattenråd.

Förvaltningsplan 2021-2027:

1. Övergripande kommentar

Samrådsmaterialet var mycket omfattande. Med tanke på de begränsade resurser som finns i vattenråden var det en utmaning att komma med ett yttrande som omfattar hela samrådsunderlaget. Vi har valt att kommentera ett antal punkter.

2. (Kapitel 10 i förvaltningsplanen) Vattenrådets roll ska förtydligas i förvaltningsplanen samt åtgärdsplanen

Vattenråden kom till stånd för att uppfylla Vattendirektivets uppdrag till Sverige att inte bara organisera samråd, men även skapa möjligheter för alla intressenter att aktivt bidra och samverka i vattenförvaltningsarbetet (co-governance). Vattenråd är unika i Sverige av två anledningar: de är organisationer som arbetar inom ett avrinningsområde och vattenråd är öppna för alla intressenter, inklusive lokala föreningar, enskilda invånare och markägare. Det öppnar upp för deltagande och påverkan utanför befintliga maktstrukturer och många vattenråd har därmed skaffat sig unika lokala kontaktnätverk och positiva relationer.

I kapitel 1 och 10 bekräftas den viktiga rollen vattenråden har, dessutom beskrivs vattenrådets verksamhetsområde, från information och kartläggning till åtgärdsplanering. Men vi saknar beskrivningen vad vattenrådets roll ska vara i arbetet de kommande 6 åren. I åtgärdsplanen nämns vattenråd bara som ett exempel av organisationer som kommuner och länsstyrelsen kan samråda med. I den pågående samrådsprocessen för Kalmar Länsstyrelsens miljömålsarbete ges vattenråden en nyckelroll i planering och genomförande av åtgärder. Samma roll ska i Vattenmyndighetens åtgärdsplan gå till en åtgärdssamordnare. Denna person finns inte överallt och är inte automatisk kopplad till ett vattenråd. Vi befärdar att detta kan skapa otydlighet och i många fall riskerar att ställa vattenrådets arbete och initiativ ur spel.

3. (Kapitel 9 och 10 i förvaltningsplanen) Vattenrådets arbete ska stöttas och finansieras stabilt och långsiktigt

I kapitel 9 beskrivs arbetet med deltagande i Vattendirektivet och samverkan med vattenråden. Däremot informeras det inte om att årsbidraget till vattenråden minskade med 18% under 2019, att hemsidan vattenorganisationer.se lades ner och att Vattenmyndigheten slutade att organisera utbildnings/nätverksdagar för vattenråden i distriktet.

Årsbidraget räcker inte till för att kunna hålla i gång den grundläggande verksamhet för vattenråden, såsom att delta i samråd och sprida information. Det minskade bidraget har lett till att det blir ännu tuffare för vattenråden att bygga upp en långsiktig verksamhet, eftersom projektbidragen som ersätter årsbidraget är kortvariga och osäkra.

4. (Kapitel 8 i förvaltningsplanen) Vattenråden ska involveras kring utveckling av vattenplaner

Vattenråden har lokalkunskap och kontakter med markägare som kommunen och länsstyrelsen behöver för att ta fram vattenplaner.

Åtgärdsplan 2021-2027:

5. Kompletterande åtgärder i vattenplanering (länsstyrelserna åtgärd 1, kommunerna åtgärd 1)

Vattenråden tycker det är bra att vattenplanering görs och att både kommuner och länsstyrelsen har ansvar. Vattenråden kommer vara viktiga som kunskapskälla.

Det är avgörande att vattenplanerna blir användbara verktyg för att planera och prioritera åtgärder samt att åtgärderna planeras i nära samverkan med vattenråden och markägare.

För att uppnå detta anser vi att följande uppdrag behöver ges till kommuner och länsstyrelserna:

- a. Kommuner och länsstyrelsen ska ta fram prioriteringsplan efter avrinningsområdets åtgärdsbehov. I planen ska vattenvårdande åtgärder prioriteras som samtidigt stärker vattensystemet (öka resiliens) och är kostnadseffektiva.
- b. Vattenråden ska involveras i processen att ta fram vattenplaner och prioriteringsplaner.
- c. Länsstyrelserna ska även få uppdrag att starta och driva en plattform med vattenråden, kommuner och andra aktörer som arbetar med åtgärder. Plattformen ska främja kunskapsdelning, kommunikation och samverkan så att bästa möjliga effekt uppnås på med vattenplanerna som grund.

6. Kompletterande åtgärd: Länsstyrelserna ska få uppdrag att inrätta en kontaktperson för varje vattenråd.

Vattenråden önskar mer utbyte och aktuell information om problem, kartläggningar, planerade och genomförda åtgärder i deras respektive avrinningsområde.

7. Kompletterande åtgärd. Följande vattenvårdande åtgärder bör läggas till:

- a. Optimera kalkning av jordbruksmark i hela avrinningsområde, inte bara lermarker. Växter tar upp näring bättre i kalkade marker.
- b. Undersöka och genomföra åtgärder som förbättrar jordstruktur och ökar markens kapacitet att hålla vatten (öka den så kallade svampfunktionen). En stor potential finns i åtgärder som ökar kolinlagring i jordbruks- och skogsmark.

8. (Avsnitt 3.5) Åtgärdsarbete behöver få stabil och långsiktig finansiering

Vattenråden tycker det är mycket bekymmersamt att finansieringen till åtgärder i programmet inte räcker. Det måste garanteras att en långsiktig och stabil nivå på finansiering finns. Många vattenvårdande åtgärder och dess planering finansieras dessutom av projektbidrag. Projektbidrag är inte långsiktig finansiering. Utan långsiktigt och trygg finansiering av åtgärder kommer åtgärder utebli eller nedprioriteras.

9. Ersättningar ska höjas

Kostnadsberäkningar för åtgärder som skyddszon, vårplöjning eller fånggröda har för låga ersättningar och kommer inte leda till att åtgärderna genomförs.

Delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torka:

Vattenråden tycker det är bra att markavvattningsföretag utreds för nedläggning om de inte är verksamma samt att delförvaltningsplanen främjar arbetet med att hitta platser i landskap att spara och lagra vatten.

10. Delförvaltningsplanen behöver kompletteras med följande uppdrag:

- a. Vattenråden ska involveras i arbetet med att ta fram platser för vatten i landskapet. Vattenråden har viktig kunskap när det handlar om verkliga vattennivåer i vattendrag samt läget i t.ex. skogsdiken.
- b. I planen bör noteras att den sammanlagda påverkan av vattenuttag kan påverka den ekologiska statusen med försämrade livsvillkor för vattenlevande organismer. Arbetet med biotoper förstörs då vattenbrist uppstår i vattendragen.
- c. SMHI och Länsstyrelserna ska få uppdrag att kontrollera och kalibrera HYPE verktuget i sydöstra Sverige. Ljungbyåns vattenråd har under flertal tillfälle upplyst länsstyrelsen i Kalmar län att modellen HYPE inte stämmer överens med verkligheten och grovt överskattar vattenflödet i Ljungbyån. Modellen behöver kalibreras efter mätpunkten vid Kälstorp. Vid tillsyn av vattenuttag utgår länsstyrelsen från modelldata, som visar felaktig information. Vi ser att det är ett problem i andra vattenförekomster i våra verksamhetsområden. Vi misstänker därför att det även är problem på fler platser i södra Sverige. En storskalig översyn av modellen och kalibrering behövs!
- d. Varken kommuner, länsstyrelser eller vattenråd har en översikt över hur mycket vatten som tas från ytvattnet. Tillsyn till vattenuttag behöver utökas och intensifieras och fler resurser behöver avsättas.

VISS

11. Länsstyrelserna behöver utveckla ett arbetssätt att genomförda åtgärder läggs in i VISS

Vattenråden saknar ett flertal genomförda vattenvårdande åtgärder i VISS i våra avrinningsområden. Det är dessutom otidligt hur information bör lämnas så att genomförda åtgärder visas i VISS.

För Hagbyåns-Halltorpsåns vattenråd, Ljungbyåns vattenråd och Norra Möre Vattenråd

Renate Foks, samordnare

Kontakt: Renate.foks@kalmar.se

Skrivelsen skickas utan underskrift.